బాకి

ఏగిలివారంగ... ఆకాశంల ఎఱ్ఱడాలు పడ్డది.

చీకటి ఇగిరిపోయేటప్పుడు ఇంటికి చేరిండు ఎరుకలి బక్కోడు. మూడు రోజులు పోలీస్‌స్టేషన్ల వుంచుకొని... అర్వసాకిరి చేయించుకొని రాత్రి కొట్టి తెల్లారంగ ఇడిసిపెట్టిండ్రు.

పానం అగోలిచ్చినట్టయింది.

కడుపుల పేగులు డక్‌లాయించికచ్చినట్టు... ఊంచితె నెత్తురు వడ్డది.

పరిక్కంపల పండవెట్టినట్టు... పెయ్యంత సవసవ... పులిపచ్చి నొప్పులు... కాళ్లు రిల్లలువట్టి సలాకలు గుచ్చినట్టు తిమ్మిర్లత్తనయ్...

"కొత్త అమీన్‌సాబట. నాలుగే దెబ్బలు గొట్టిండు. లెవ్వకుంట గొట్టిండు. ఈ దెబ్బలు మందులకు తగ్గయి... పంది నెత్తురు తాగాలె... పోలీస్ కచ్చీర్ల పొంట వోక పదేండ్లయింది... మల్ల గిన్నాల్లకు..." అనుకుంట తలుపుకొట్టిండు.

శరీరానికంటె ఎక్కువగా మనసు మూలిగింది.

"ఊర్లె ఎక్కడ దొంగతనం జరిగినా... ఎరుకలోల్ల మీద పెడుతరు. ముందుగాల ఎరుకలోల్లను తీసుకపోయి తంతరు"

చిన్నభార్య గంగవ్వ తలుపుదీసింది. పెనిమిట్ని జూసి సోకనాలు బెట్టింది.

మంజన్‌తోని మొకం కడుక్కుంటనే భార్యని ఊకుంచిండు. పెద్ద భార్య పోశవ్వ గురించి అడిగిండు. ఏడ్పు ఆపుకుంట మున్కల్నే పందుల్ని తోలుకపోయిందని చెప్పింది. అటెనుక చాయ పెట్టిచ్చింది.

బక్కడికి అవమానంగా వుంది.

"నీయవ్వ... గీ కాలంల ఎరుకలోల్లు దొంగలేందే? సబ్బండ వర్నాలు దొంగలే.... కనవడ్తలేదా? రామయ్యసారు టేసన్‌కు రాకపోతే ఇంక కొట్టేటోల్లు... సారు కడుపు సల్లగుండ... నిన్న పదో కిలాసు పోరగాండ్లయి పేపర్లు తీసుక పోవుటానికచ్చిండట నన్ను జూసి ఈడు గట్లాంటోడు కాదు అని దస్కత్‌పెట్టి

ఇడిపిచ్చిండు." అన్నడు.

"రామయ్య సారు ఎవలు? మన పోరగాండ్లను బలిమీటికి బడికి పట్టుకపోయిండు గాయిననా?" అన్నది.

"గా సారే... కొన్ని ఉడుకునీళ్లు పెట్టు" అనుకుంట వేటకొడవలి లెక్కుండే అతారె దీసిండు.

చిన్న గుడిసెలెక్కున్న పందులదొడ్డిలోంచి ఓ ల్యాత పిల్లను బయటికి తీసిండు. అది కీ...కీ... అని ఒర్రింది. చింతచెట్టుకిందికి పోయి ఎడమ కాలుతోని దాని కాళ్లను అదిమిపట్టి మెడమీద అతారెతోని ఒక దెబ్బ కొట్టిండు. రక్తం చిమ్మిచ్చికొట్టింది....

ఉడుకుడుకు రక్తాన్ని తాగిండు... అర్ధగంటల నొప్పులు మాయమైనయ్... బాయిమీద తానం జేసచ్చిండు. గంగవ్వ దొడ్డప్పుని మంగులంల ఏంచి బట్టపేగులవోసి కమిలిపోయినకాడల్లా కాపింది.

అప్పుడే... సుజుకీ మీద హోంగార్డు లచ్చిరాజం వచ్చిండు.

"బక్కా... అరేయ్ బక్కోడా" అని పిలిచిండు హుకుం కొద్దీ... బక్కడు ఇంటికెల్లి బయటికొచ్చిండు.

సుజుకీ దిగకనే "అమీన్‌సాబ్ అట్టిగనే ఇడిసిపెట్టిండనుకున్నావ్‌రా... నేనే చెప్పిన. నువ్వు మంచోనివని... అయిదువందలన్న ఇయ్యవారా? అనడిగిండు.

"గిప్పుడెక్కడున్నయ్... పందులమ్మినంక ఇస్తతియ్" అన్నడు.

"గట్లె వుంటది బిడ్డా... అమీన్‌సాబ్ బొక్కబొక్కకు నీల్లుపోసెటోడు.

ముడుసులిరగ్గొడుతుండే... నేనే ఆపిన. సరేగని ఎంతోకొంతియ్యి. అవుతల నేను పాసుపోర్టులు ఎంక్వయిరీ జేసుటానికి తిరుగపోవాలె” అన్నడు లచ్చిరాజం.

“ఈడు ఇడిసిపెట్టెటోడు కాడు” అని గులుక్కుంట ఇంట్లకెల్లి రెండు వందలుదెచ్చి చేతులవెట్టిండు.

“గింతేనారా... పోలీసోడంటే లాపర్వా అయింది బిడ్డా... ఇంకో వందియిరా” అనడిగిండు.

“లేవు... ఎప్పుడన్నా ఇస్తతియ్యి” అన్నడు బక్కడు.

“నీ దగ్గర పైసల్లేవురా... ఊరంత బాకీలిత్తవ్.. సరేగని నీకు సర్పంచికి పడ్తలేదా.... గా దొంగతనం ఎరుకలోడే చేసుంటడని మా ఎస్సయి చెవిలజెప్పిండు. నీ పేరు చెప్తె నేను అప్పోసయిన...” అని రెండువందలు జేబులవెట్టుకొని పోయిండు.

ఆ మాటవిని... బక్కడి పానం దస్సుమన్నది.

రాజేశ్వర్‌రెడ్డి కల్లంల నాలుగు పల్లాల వడ్లు మాయమైతె... ఆ దొంగతనం చేసింది ఎరుకలోడేనని... సర్పంచి చెప్పిండా?

ఎందుకు చెప్పిండో సమజైంది.

సర్పంచి గంగమల్లు తనకు నలభైవేలు బాకీ ఇయ్యాలె... మొన్న ఇయ్యుమని కొంచెం గట్టిగా అడిగినందుకు... గిట్ల జేసిండా... బక్కడి మనసు బగబగ మండిపోయింది. ఇంట్లకు పోయి మంచంల కూసుండి భార్యతోని చెప్పుకుంట బాధపడ్డడు.

“ఇయ్యాల్ల గాదు, నిన్నగాదు. బాకి దీసుకొని మూడేండ్లాయె... గిట్ల

జేత్తడనుకోలే...” అన్నడు.

గంగవ్వ తిట్టింది.

“మన సొమ్ము తిన్నోల్లు... నాశనమైపోతరు. సర్పంచని ఊకోవడ్తిమి అన్నది.

“సర్పంచి ఎలచ్చనల్ల నిలవడ్డప్పుడు దీస్కునె. ఎవలకు చెప్పకురా నలుపై వేలియ్యి. గెల్సినంక రెన్నెల్లల్ల నీ బాకి దీరుస్త... మస్కట్ మిత్తి లెక్క దీస్కున్నా పర్వాలేదు. కాని... ఊర్లె ఎవలకు చెప్పకు. నీ దండం పెడ్తరా అని అనామత్‌గా రోక రాసిచ్చిపాయె గవానా... సుబూతా? సర్పంచైనంక కండ్లగానుడే లేకపాయె. అడిగినప్పుడల్లా పట్టిచ్చుకునుడే లేకపాయె. ఏంది పటేలా... గిదేనా మర్యాద అని అడిగినందుకు దొంగతనం బెట్టిండా...” అన్నడు బక్కడు.

అప్పుడే పందుల్ని అదిలిచ్చుకుంట బక్కడి పెద్దపెండ్లామచ్చింది. పందుల్ని దొడ్లె తోలింది. మంచంకాడ కూసుండి గుడ్డల్ల నీల్లుదీస్కున్నది పోశవ్వ.

“పని చేసుకపోండ్రి” అన్నడు బక్కడు.

పోశవ్వ బాయికాడికి పోయి బవుగాండ్లు తోమింది. పంది పిల్లను కోసి ఉప్పుకారం కలిపి ఆవటీలపెట్టింది. అటెనుక ఊదు మైసాచ్చి నిపుకల్ల కలిపి తావపెంకల తీసుకచ్చి పోగేసింది. మూలకున్న కల్లుకుండ తీసి మంచం చుట్టూ బిందివోసింది.

“రేపు నేనే సర్పంచిటికి పోయి అడుగుత... ఎట్ల బాకీ గట్టడో సూత్త” అన్నది కోపంగా.

“ఛత్... నువ్వేందే పోయేది. నాకు దెల్వదా? బండకింద చెయ్యి ఇరికింది. మెల్లగ దీసుకోవాలె” అన్నడు.

మర్నాడు

సర్పంచ్ ఇంటికిపోయేసరికి అక్కడేదో పంచాది నడుత్తంది. ఎరుకల బక్కన్ని చూసి ఓ వార్డు మెంబరు "ఏందిరా బక్కోడా... సర్పంచికి బాకిచ్చినవా. ఊకె నడుత్తున్నవ్" అన్నడు నవ్వుకుంట.

ఆ మాటకు సర్పంచి మొకం కందగడ్డ లెక్కయింది.

"చోట్... గాని దగ్గర నేను బాకి దీస్కునుడేందే? ఎట్ల కనవడ్తన్న? అని బిడ్డదేదో పంచాదున్నదట. లింగాపురం పోవాలె. అక్కడి సర్పంచి తోని మాట్లాడి రావాలె. గందుకే నడ్తుండు. నాకేమో తీర్తలేదు. బక్కులూ నేను సుంకరోనితోని చెప్పంపుత పోరా..." అన్నడు.

కలిసినప్పుడే లంబడి సుట్టిర్కం లెక్క ప్రేమలు కురిపిత్తడు. అయినా బక్కడు కరిగిపోలే... దగ్గరిదాకా వచ్చి సర్పంచికే వినచ్చేటట్టు చెప్పిండు.

"ఇంక నాకు ఓపికలేదయ్యా... ఇయ్యాల్లటి దినం ఓపారి వస్త. ఇయ్యకపోతే ఎట్ల వసూల్ చేసుకోవాల్నో గట్ల వసూల్ జేస్కుంట" అన్నడు.

సర్పంచికి జల్లుమన్నది.

పిడాత గట్లంటడనుకోలే... కోపమొచ్చినా తమాయించుకున్నడు. "నువ్వు ఫికర్ చెయ్యకురా.. నేను చూస్కుంట గద" అన్నడు. బక్కడు ఇంటికిపోతుంటె... రామయ్య సారు ఎదురుపడ్డడు. ఎటో ఆందోళనగా పోతుండు... కాల్లు తడబడుతున్నయ్.... కండ్లల్ల నీల్లున్నయ్...

"ఎటో పోతుండ్రయ్యా... ఆగమాగమైతండ్రేంది' అన్నడు

"అమ్మకు కిడ్నీల నొప్పచ్చిందిరా... జయితాల్ల నారాయణ డాక్టర్ దగ్గరికి తీసుకపోతన్న. నిన్ననే రిటైరైతిని. ఇంక పించన్ పైసలు చేతుల పల్లేదు బిడ్డా... గా రాజిరెడ్డినడిగితే లేవన్నడు. యాభై వేలన్న గావాలె. రమణయ్య దగ్గరికి పోతున్న..." అని చెప్పిండు.

"అయ్యా... చిన్న కులపోన్ని అనుకోకుంటే... నా యింట్ల అరవై వేలున్నయ్. తీసుకపోండ్రి" అన్నాడు వాడు.

xxx xxx xxx

రామయ్య సారుకు పైసలిచ్చి పంపినంక సర్పంచి గంగమల్లు కోపంగ బండిమీదచ్చిండు. వస్తూనే "గిదేనారా మర్యాద... ఎక్కడ పడితే అక్కన్నే బాకీ అడుగుతవా?" అన్నడు.

బక్కడు ఏం మాట్లాడతే...

పెద్దబార్య పోశవ్వ నులకమంచం దెచ్చి పందిట్ల వేసింది. గంగమల్లు కూసోని "నేను సర్పంచినని మర్చిపోతున్నవ్‌రా... నీ జుట్టు కూడా నా చేతులున్నది. ఇంకోపారి నలుగుట్లె నన్ను కలువడానికస్తె మంచిగుండదని చెప్పి పోవుటానికచ్చిన..." అన్నడు.

ఇంతలో పోశవ్వ బుగ్గెండి ప్లేట్ల నాలుగు పూరీలు పెట్టుకొని వచ్చింది.

"టిపిని చెయ్యుండ్రి బాంచెన్... రాక రాక మా ఇంటికస్తిరి" అంది.

"నీ పెండ్లాలకు తెల్సిన మర్యాద తెల్వదిరా నీకు? పైసలెగ్గొడుతనా? పిచ్చుకుంట్ల నలుపైవేలు. హరిజన వాడల రోడ్ పోస్తన్న. రోజ్‌గార్ నిధులు రాంగనే పారేస్తతియ్" అన్నడు పూరీలు తినుకుంట.

"ఇప్పటికి మూడేండ్లాయె..." బక్కడు కోపంగా అన్నడు.

"ఊర్లెకెల్లి పారిపోతున్నాంద్రా? దేడ్ దివాకోడా... నీ దగ్గర అప్పుదెచ్చుకున్ననంటె నా పరువేమన్న వుంటాదిరా? యాడాదిల నీ బాకి దీరుస్త... కాని నేను పదిమందిల వుండంగ రావద్దు అని చెప్పి పోవుటానికే వచ్చిన" అన్నడు చేయి కడుక్కొని లేచి.

బక్కడు మాట్లాడలే...

"సమజైంది గదరా... ఇంకోసారి పంచాదిల కూసున్నప్పుడు రాకు" అని చెప్పి బండి స్టార్టు చేసిండు.

"నా బాకీ మాత్రం నెల రోజుల్లల్ల కట్టుంద్రి. లేకపోతే మంచిగుండది" అన్నడు బక్కడు కోపంగా.

ఆ మాటకి సర్పంచి అవాక్కయిండు. బక్కన్ని సీరియస్‌గా చూసి బండి రేజ్‌చేసి స్పీడుగా వెళ్లిపోయిండు.

"ఆనికింక పూరీలెందుకు పెట్టినవే?" పెద్దబార్యని కోపంగా అడిగిండు బక్కడు.

"వాడు బాకీ ఎగ్గొట్టాలనే సూత్తండు. గందుకే పూరీలు పెట్టిన" అన్నది పోశవ్వ. బక్కడు అనుమానంగా చూస్తే...

"పూరీల్లల్ల మందు పెట్టిన" అన్నది ధృడంగా. బక్కడు మెచ్చుకోలుగ చూస్తే... పోశవ్వ చెప్పింది.

"మొన్న పత్తి చేండ్లల్ల ఎద్దుకొమ్ము దొరికితె పట్టుకచ్చిన. దాన్ని బాగా

దంచి పిండిలెక్క జేసిన. గోధుమ పిండిల కలిపిపెట్టిన. ఇప్పుడు ఆ పిండితోని పూరీలు చేసిపెట్టిన. కడుపుల గోదుమ పిండి అరుగుతది. కాని ఎద్దుకొమ్ముతోని చేసిన పిండి అరుగది. పేగులకంటుకుంటది. అది కడుపుల కుక్కగొడుగుల్లెక్క మొగ్గలు పెడుతది. అవ్వి పెరిగినకొద్ది కడుపుబ్బుతది. తిన్నది పెయినవట్టది. కాళ్లు రెక్కలు సన్నవడ్తయ్. డాక్టర్లకే మనుసున పట్టది. దించిపోసిన కాన్నో, కక్కవోసిన కాన్నో తెల్తది తప్ప... కొడుకు ఆర్నెల్లల్ల మంచాన పడుతడు" అన్నది కసికొద్దీ.

- 2 -

ఆరోజు... ఊరంతా గుసగుసల్తో గుప్పుమంది. కచ్చీరు కాడా గదే చర్చ. రామయ్యసారు ఎరుకల బక్కని దగ్గర అరువైవేలు అప్పుదెచ్చుకున్నడట. అప్పుకోసం గాడే దొరికిండా" అని అనుకున్నరు.

"ఊర్లె పైస పుట్టలేదు. ఆపతి సంపతికి ఆదుకున్నోడే దేవుడునుకోవాలె" అన్నాడో పెద్దమనిషి.

"పింఛిన్ పైసలు రాంగనే ఇస్తనన్నా ఒక్కలు నయాపైసా విదిలించలేదు. పాపం పెద్దమనిషి... ఏం చేస్తడు? ఆరు పైసల వడ్డీకి ఎరుకల బక్కడి దగ్గర నెలరోజుల్లో ఇస్తనని తెచ్చిండట" అన్నడు ఇంకో పెద్దమనిషి. సర్పంచి ఇనుకుంట కూసున్నడు. అప్పుడే రామయ్య సారచ్చిండు.

"ఏంది సారూ... మీరు గానిదగ్గర అప్పుదెచ్చుకోవడమేంది? మీ కులమేంది... వాని కులమేంది?" అన్నడు సర్పంచి.

రామయ్య బరువుగా నిట్టూర్చిండు.

"నా భార్యకి కిడ్నీ ఆపరేషన్ చేయించాల్సి వచ్చింది. పెన్షన్ ఇంకా రాలేదు.

గ్రాట్యూటీ డబ్బులు లక్షన్నర చిల్లర వచ్చినట్టే గాని... అల్లుడు బాకీపడ్డ కట్నంకింద కాచుక్కూచొని పట్టుకెళ్లిపోయిండు. జి.పి.ఎఫ్. డబ్బుల కోసం జిల్లా పరిషత్ చుట్టూ ఇంకా తిరుగుతూనే వున్నాను. పరిస్థితి వివరించినా నోటితో సానుభూతి తెలిపారు తప్ప... చేతల్లో ముందుకు రాలేదు. ఆరు పైసల వడ్డీకన్నా... వాడి కులం కన్నా నా భార్య ప్రాణాలు నిలిపింది వాడేనయ్యా..." అన్నాడు.

"అదికాదు మాస్టారూ... వాడు రెండు పైసల మిత్తికి అప్పుతీసుకోండ్రని వూరంత తిరిగినా ఎవరూ వానిదగ్గర తీసుకోరు... మీకు తెలువదా?" మరో ఆసామి అన్నడు.

"మీది పరువుగల్ల కుటుంబం, వూరంత మీకు నమస్కరించెటోల్లె తప్ప... మీ గురించి ఎనాడైనా ఎదిరిచ్చి మాట్లాడేటోల్లు కన్పిచ్చిండ్రా సారూ...." ఇంకో పెద్ద మనిషి అన్నడు.

"నాకిప్పుడు వూర్లో వాళ్లిచ్చే గౌరవం కన్నా... నా భార్య ప్రాణాలు ముఖ్యమయ్యాయి. ఆపదలో ఆదుకున్నదే నిజమైన గౌరవం అనే ఒక జీవిత సత్యం అనుభవపూర్వకంగా తెల్సుకున్నాను."

"ఆరుపైసల వడ్డీ తీసుకుంటున్నప్పుడు వాడిచ్చేది గౌరవమెట్లా అవుతుంది సారూ" సర్పంచి అన్నడు.

"నేను వడ్డీలు లెక్కించలేదు... వాడు ఆపదలో అప్పిచ్చి ఆదుకున్నడు. నేను దాన్ని గౌరవంగానే భావిస్తున్నాను" రామయ్యసార్ చెప్పిండు.

"మీదేమో సాంప్రదాయాల కుటుంబం. మా బాధంతా అదికాదు.. నెల రోజుల గడువులో మీరు అప్పు తీర్చకపోతే వాడు వసూలు చేసుకునే తీరుకు

మీరు బతికి వుండరేమోనని భయం... " మరో పెద్దమనిషి అన్నడు.

ఆ మాటకి రామయ్య నవ్వుకున్నాడు.

"వాడికి డబ్బు ఇచ్చే రోజు పొద్దున్నే వచ్చి అడుగుతడు. ఏ కొంచెం లేటయితుందన్నా... తిట్ల పారాయణం మొదలుపెడుతడు. జీవితంలో వినని బూతులవి. ఆ బూతులకే సగం చచ్చిపోతం... ఈలోపు ఇరవై, ముప్పయ్ పందుల్ని తీసుకొచ్చి ఇంట్లో తోలుతడు.... గుర్రు గుర్రు మనుకుంట ఇంట్ల అవి చేసే హడావిడికి బిక్కచచ్చిపోతం... అటెనుక వాడి ఇద్దరి పెండ్లాల్ని తీసుకొచ్చి నట్టింట్లో మల విసర్జన చేయిస్తాడు... దాంతో నిజంగానే మనం చచ్చిపోవాల్సిందే. మీరెంతటి పరువుగల వాళ్లో మాకు తెల్సు కాబట్టి... మీ గురించి ఆందోళన పడుతున్నం." అన్నాడో యువకుడు.

రామయ్యకి వాళ్ల మాటలు అప్పుకంటే భయంకరంగా కన్పిస్తున్నాయి.

"అనుకున్న రోజు వడ్డీతోని ఇవ్వకపోతే శివతాండవం చేస్త అని ఓ వార్నింగ్ ఇస్తాడు. వాడి నీచపు పనికి ఓ పేరు కూడా..." నవ్విండు ఉప సర్పంచి.

"ఎందుకైనా మంచిది... మీ జి.పి.ఎఫ్ డబ్బులేవో తొందరగా వచ్చేటట్టు చేసుకోండ్రి. మీకేదైన అవమానం జరిగితే మాక్కూడా బాధనిపిస్తది" అంటూ సలహాలిచ్చిండ్రు.

రామయ్య మరోసారి నిట్టూర్చిండు. ఇంకా పదిహేను రోజులు వాయిదుంది. జి.పి.ఎఫ్ డబ్బుల కోసం రేపు మరోసారి జిల్లా కేంద్రానికి పోయి రావాలె అనుకొని... ఇంటిదిక్కు నడిచాడు.

పెరట్లోని బాయికాడ కాళ్లు కడుక్కొని వచ్చి... భోజనానికి కూచున్న

రామయ్య మనసంతా ఆవేదనగా... అసహనంగా... ఆందోళనగా మారింది.

"వాడి బాకీ... అనుకున్న గడువుకంటె రెండ్రోజుల ముందే తీర్చేయ్యాలి" అప్పటికి... ఆ మాట అనుకోవటం నూటపదమూడోసారి.

అన్నం ముద్ద నోట్లో పెట్టుకోబోతున్నోడల్లా. ఇంటినిండా పందులు తిరుగుతున్నట్టు... అన్పించి వణికిపోయాడు. వాడి భార్యలు నట్టింట్లో... ఊహించలేక... అన్నం రోత పుట్టి... పల్లెంలోనే చేయి కడిగేసుకున్నాడు.

తలెత్తి భార్య కళ్లలోకి చూసాడు.

సుభద్ర కళ్లనిండా నీళ్లు...

"ఏమైంది సుభద్రా... మల్లా నొప్పిగాని వస్తుందా?" అనడిగాడు ఆందోళనగా కొంగుతో కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ... తల అడ్డంగా ఊపింది.

"మరేమైందీ..." అన్నాడు కంగారుగా

"అరవైవేలు... అప్పు..." అంది దుఃఖాన్ని దిగమింగుకుంట.

రామయ్య తేలిగ్గా కొట్టి పారేస్తూ "అప్పు గురించి నీకెందుకమ్మా పరేశాను... నేను చూసుకుంట కదా" అన్నాడు.

"అది కాదు... అప్పు తీర్చకపోతే ఆ ఎరుకలోల్లు పందుల్తో వచ్చి లొల్లి లొల్లి చేస్తరట గదా" అంది సుభద్ర భయంగా.

"నీకెవలు చెప్పింద్రమ్మా...?"

"వూర్లె ఆడోల్లు ముచ్చెట్లు పెట్టుకుంటే... సుశీలమ్మ వచ్చి చెప్పింది"

అన్నది. రామయ్యకి నవ్వు, కోపం, దిగులు కలగలిపి వచ్చినయ్. గుండె బరువుగా మారి బట్ట కుర్చీల కూలబడిపోయాడు.

గ్రామస్థుల మాటలు... తేనెటీగల్లా చుట్టుముట్టి కుడుతున్నాయి.

ఇంతలో బయట ఏదో కలకలం విన్పించి... ఇంటిముందుకచ్చి నిల్చున్నాడు. సుంకరోల్లు, సఫాయోల్లు పందుల్ని ఉరికిచ్చుకుంట గెదుముతున్నరు. ఒకడు బరిసె తీసి ఇసిరేసిండు... అది తప్పిచ్చుకుంది. సఫాయోడు 'సిల్లె' దీసి ఇసిరిండు. అది ఓ పంది కడుపుల రివ్వున గుచ్చుకుంది. అది గిలగిల కొట్టుకుంట... అటురికి, ఇటురికి చచ్చిపోయింది. సుంకరోల్ల సైకిల్లకు చచ్చి పోయినయి ఇంకో రెండు పందులున్నాయి.

దొరకని మిగతా పందుల్ని తరుముతుండ్రు... వాటిని చూడంగనే రామయ్యకి ఎరుకలి బక్కడు గుర్తొచ్చాడు.

"ఏమైందిరా... వాటిని చంపుతున్నరు?" అనడిగిండు.

"పక్కూర్లె మెదడువాపు రోగం వచ్చిందట్నయ్యా... అది పందుల్తోనే వస్తదట. గందుకే పందుల్ని వూర్లెకి రాకుండా దవాయిస్తున్నం..." అన్నరు మొసపోసుకుంట.

కారోబారి ఇంటింటికి బెల్లడోనా మాత్రలు పంచుకుంట కనిపిచ్చిండు.

"పందుల్ని ఇండ్లపొంటి రానీయకుండ్రి... మెదడు వాపు వ్యాధి వస్తుంది. పొల్లగాండ్లకు ఈ గోళీలెయ్యుండ్రి, సర్పంచ్ సాబ్ మనకోసం దవాకాండ్లకెల్లి తెప్పిచ్చిండు" అనుకుంట పంచుతండు.

రామయ్య మనసు గిలగిల కొట్టుకుంది.

మెదడు వాపు వ్యాధి ఎరుకల కులస్థుల బతుకుదెరువు మీద దెబ్బకొడ్తుందే అని...

రామయ్య జిల్లా పరిషత్‌కి వెళ్లొస్తున్నప్పటికీ... జి.పి.ఎఫ్ డబ్బులు చేతికందలేదు. ఉదయం వెళ్లి... సాయంత్రం బస్సుకు తిరిగొస్తున్నడు. ప్రతి రోజూ సుభద్రమ్మ ఎదురచ్చి "ఏమైందీ... పైసలచ్చినయా?" అని అడుగుతుంటె గుండె బరువెక్కుతంది.

బాకీ తీర్చుటానికి... ఇంకా నాలుగురోజులే గడువుంది.

ఆరోజు మాట్లాడిన పెద్ద మనుషుల్ల ఎవలెదురైనా... మొకం చాటేసు కుంటుండ్రు తప్పితే... బాకీ సంగతి ఎత్తడం లేదు. అప్పు తీసుకున్న వ్యక్తి పట్ల మనుషుల ప్రవర్తన ఎంత భయంకరంగా వుంటుందో అర్థమైనంక రామయ్య మనసు లిపలిప కొట్టుకున్నది.

వీళ్లెవరూ తనకు అప్పుసాయం చేయలేదు... చేసినవాడిపట్ల చిన్నచూపు... ఏనాడూ అప్పు తీసుకొని ఎరుగని మాస్టారుకి... ఆ పరిస్థితులు ఆందోళన కలిగిస్తున్నయ్. సుభద్రనైతే గడువుతేదీని క్షణాలతోని లెక్కించుకుంట బెంబేలు పడుతంది.

రామయ్య మరోసారి జిల్లా కేంద్రానికి ఆశగావెళ్లి... నీరసంగా తిరిగచ్చిండు. రెండురోజులు గడిచినయ్... నోరు విడిచి ఓ ఆసామిని అడిగినా ఫలితం లేకుండా పోయింది.

రేపు గడువు రోజునగా... ఆ రాత్రి భార్యభర్తలిద్దరూ నిద్రపోలేదు.

బక్కడు బండబూతులు తిడుతున్నటు... ఇల్లంతా పందులు తిరుగుతున్నట్టు... వాడి పెళ్లాలు నట్టింట్ల మల విసర్జన చేస్తున్నటు... కలల్లోనూ.. వూహల్లోనూ గడగడలాడిపోయారు. చావొక్కటే శరణ్యమా... అన్న ఆలోచన.

తెల తెలవారింది.

రామయ్యసారుకి బక్కడి అడుగుల చప్పుడు విన్పించినట్టు... అదిరిపాటు, ఉలికిపాటు... సుభద్రమ్మ బెదురుకళ్లతో గుండె దడదడలాడుతుంటె తలుపు దిక్కే చూస్తుంది.

సాయంత్రమైనా... వాడు రాలేదు.

రామయ్య మనసు నిండా అనుమానాలు... వాడు గడువు రోజుని మర్చిపోయిండా? లేక వూర్లె లేడా ? వాడి పందులకేమైనా అయిందా? బాగా తాగి ఎక్కడన్నా పడిపోయిండా??

రెండో రోజు... మూడోరోజు... నాలుగోరోజు... ఇలా వారం జరిగింది.

రామయ్యసారు కొంచెం ధైర్యంగా కాలు బయటపెట్టిండు. అందరిలోనూ బాకీ ముట్టజెప్పిండ్రా అన్న సందిగ్ధ చూపులే తప్ప... కదిలించే సాహసం ఎవలూ చేయట్లేదు. డబ్బు సర్ధమంటాడేమోనన్న భయం.

రామయ్య జిల్లా కేంద్రానికి వెళ్లిండు. ఆరోజు... అనుకోకుండా జి.పి.ఎఫ్. డబ్బులు చేతికందినయ్. నిండా ఊపిరిపీల్చుకున్నడు.

- 3 -

అప్పటికి... పదమూడో రోజున వడ్డీతో సహ అరవైవేల రూపాయల్ని తీసికొని వూరవతలి ఎరుకల గుడిసెల దగ్గరికి నడిచిండు.

పందుల్ని కడుగుతున్న బక్కడు... రామయ్యసార్‌ని చూడంగనే నులకమంచమేసి పంచెతోని దులిపి 'కూసోండ్రయ్యా' అన్నడు వినయంగా...

"గడువు తేది దాటిపోయినా రాలేదేందిరా..." అన్నడు రామయ్య డబ్బు చేతుల్లో పెడుతూ... వాడు మాట్లాడలేదు... చిన్నగ నవ్వి తీసుకున్నడు.

"ఇవిగోరా... ఇవి వడ్డీ రూపాయలు" అని మరికొంత డబ్బిచ్చిండు రామయ్య . వాడు అవి తీసికొని కండ్లకద్దుకొని... తిరిగి రామయ్య చేతుల్లనే పెడుతూ "వద్దయ్యా... మీ అసోంటి గొప్ప మనసున్నోల్ల దగ్గర మిత్తి తీసుకుంటే పాపం తగుల్తాది" అన్నడు బక్కడు.

రామయ్య ఆశ్చర్యపోయిండు... అది గమనించిన బక్కడు "అయ్యా... చిన్న కులపోడు అప్పిచ్చుడేందని... తీసికున్నోల్లంతా ఎగవెట్టాలనే జూసిండ్రు. మొండి బాకీల్ని నేను నీచంగానే వసూలు చేసుకుంట కావచ్చు. కాని మీ అసోంటోల్లను గూడా గట్లనే జేస్తననుకుంటిరా..." అన్నడు.

వాడి మంచి మనసుకి... వాడిలోని నిర్మలత్వానికి... నిష్కల్మశానికి రామయ్య కండ్లు తడిగా మారినయ్. మల్లా బక్కడే చెప్పిండు.

"సర్పంచిగ గెల్సినంక ఆర్నెల్లల్ల బాకీ దీరుస్తరా అని ఎలచ్చనల్ల నలుపై వేలు తీసుకున్నడు సర్పంచి గంగమల్లు... అడిగినప్పుడల్లా దాటేసిండు. నిలదీసి అడిగినందుకు... పోరుగూర్లె మెదడు వాపు రోగమస్తందని... వూర్లెకచ్చిన నా పందుల్ని సుంకరోల్లతోని వేటాడి చంపిచ్చిండు. పందుల్ని కుట్టిన దోమలు మనుషుల్ని కుడితె చచ్చిపోవుడేనని వూరోల్లని ఎగేసిండు.. అప్పు ఎగవెట్టిండు... అంటరానోడు అప్పిచ్చినా లోకువే... ఈ లోకంల" అన్నడు బాధగా.

"పదకొండు పందుల్ని చంపింండ్రు... మా అంటరాని జీవాలు.. వూరోల్ల అశుద్ధాన్ని తింటయిగావచ్చునయ్యా... కాని ఆల్ల మనసుల్ల వున్న అశుద్ధాన్ని ముక్కుతోనైనా వాసన చూసుటానికి ఇట్టపడయ్... అవి చెట్లు చేమలు తినయయ్యా... పచ్చదనాన్ని కాపాడుతయ్... అవ్వి అశుద్ధాన్ని తిని పరిశుభ్రతను కాపాడుతయ్. అయినా మా పందిజాతి అంటరానిదైంది..." వాడి కళ్లల్లో సన్నటి కన్నీటి తెర... ఎండపొడకి జిగేల్‌మంది.

"ఎనుకట ఈ వూరిని ఏలిన హన్మంతరావుదొర కూడా ఇంటి పక్కకు పందులు పోతే మమ్ముల్నీ, మా కులాన్నీ బండ బూతులు తిడుతుండె... ఇయ్యాల్ల పట్నంల ఆయినే సీమ పందుల్ని పెంచుకుంట అమ్ముతుండు"

వాడి మాటలకు రామయ్యసారు శిలా విగ్రహం లెక్క అయిపోయిండు. వాడిలోని సంఘర్షణ బయటకు చెప్పుకునే అవకాశం మొదటిసారి దొరికింది.

"పంది తల్లిని ఓ పోరడు కొడితే... అది గుర్రుమనుకుంట మీదబడి కరిచిందని పంచాది పెట్టి... నా దగ్గర నాలుగువేలు జుర్మాన తీసింండ్రు గాని... దాని తల్లి మనసునర్థం జేసుకోలే... ఊరోల్లకు బాకీలిత్తన్నమని ఎన్నడు మిడిసిపడలేదయ్యా... మా బాకీ ఎగ్గొట్టాలనుకునేటోల్ల ఇండ్లల్లనే పందుల్ని తోలుతం..."

వాడి కన్రెప్పల కింద ఉప్పెనలా పొంగుతున్న వేదన...

"మీకు చెప్పెటోన్ని కాదయ్యా... అదేందోగాని బాకి అనంగనే అందరికి డబ్బే యాదికస్తది... కాని డబ్బుదేముందయ్యా...

ఓ మనిషి మరో మనిషికి... ఒదార్పు బాకీ పడాలె.

ఓ మనిషి ఇంకో మనిసికి... కన్నీళ్లు బాకీ పడాలె

ఓ మనిషి మరో మనిషికి... సంతోసం బాకీ పడాలె

ఓ మనిషి మరో మనిషికి... చల్లటి చూపు బాకీ పడాలె

మీరు ఇంక ఆర్నెల్లదాక బాకీ పైసలియ్యపోయినా... నేను అడిగెటోన్ని కాదయ్యా... చెప్పంపితే నేనే వచ్చేటోన్ని..." అన్నడు.

బక్కడిలో మరో మనసున్న మనిషిని చూసిన రామయ్యసారు లేచి నిల్చోని కన్నీళ్లతో నమస్కరించిండు.

అంతటి వ్యక్తి నమస్కరించేసరికి తట్టుకోలేని బక్కడు...

"అయ్యో... బాబయ్యా... మీరు నాకు దండం పెట్టుడేంది?" అనుకుంట రామయ్య కాళ్లమీద సాష్టాంగపడిపోయిండు.

*